

grundes paa Fabrikantens eget Dpgivende og som saamange andre Forhold foruden Maskinernes Konstruktion kunne indvirke paa deres Arbeidssevne. Der er maasse ogsaa saa Fabrikationer, der i den Grad som Suktertilvirkningen give Anledning til Opfindelse af nye Maskiner og Apparater, saa at der altsaa for saadanne kun kan foreligge meget ufuldstændige Erfaringer om deres Virkeevne. Under den Usikkerhed, der saaledes hæfter ved Systemet ved dets dobbelte Kalkule, snermer man sig fra en virkelig retfærdig Bessatning. Denne Usikkerhed bevirker derhos, at Statskassen, naar det ikke skal besyrges, at man gaar Fabrikanterne for nær, maa lade sig nøje med Skatten af et Minimumsudbytte, altsaa faar en som oftest langt ringere Indtægt end der burde tilkomme den, medens den derhos i Almindelighed lider Tab ved Udforsølgsgodtgørelserne, forsaavidt disse bygges paa den samme Udbytteberegning.

Paa den anden Side kan det ikke negtes, at denne Bessatningsform har sine gode Sider; for Statskassens Bedkommende den, at Opsynsførelsen er meget simpel og som Følge deraf lidet kostbar, og for Fabrikantens den, der ogsaa væsentligt anføres til Gavn for denne Bessatningsform, at den lader Fabrikationen en Frihed, der ikke kan naas under nogen af de andre Former, og navnlig som Forholdet er i Østerrig er denne Frihed stor, medens man derimod, jo mere man ved detaljerede Bestemmelser søger at bøde paa Systemets Ufuldkommenhed, saaledes som man har tilstræbt i Rusland, indskrænker denne Frihed. Den ovenfor nævnte Fordel for Statskassen er imidlertid af en meget underordnet Betydning ligeoverfor de Misligheder, denne Bessatning medfører for samme, og om end Fabrikanterne, fra een Side set, vistnok kunne være ret vel tilfredse med denne Bessatningsform, indeholder den dog saamegen Utigelighed for dem, at den forsaavidt maa formenes at være i deres Disfavør.

Produktbessatningen vil strax vise sig at have den store Fordel, at den rammer hvad Bessatningen i Virkeligheden tilsigter at ramme, nemlig selve det tilvirkede Suffer. Den viser sig saaledes i Principet som den

rigtigste Bessatningsmaade. Den giver derhos ikke Anledning til de Indvendinger, som kunne fremsættes mod de tidligere omtalte Bessatningsmaader, at Skatten træffer de forskjellige Fabrikanter ulige, og at en ligelig Behandling af fremmed og indenlandsk Suffer umuliggjøres. Hvad der indvendes imod den er: Banskkeligheden ved at føre en tilstrækkelig Kontrol med, at Staten virkelig faar hvad der tilkommer samme, med at der ikke sker Besvigelse til Tab for Statskassen og til Skade for den redelige Fabrikant, og derhos de Ulemper, som Kontrolten medfører, idet denne, naar den overhovedet skal være virksom og tilstrækkelig betryggende, maa omgærde Fabrikationen med Baand og træffe forskjellige Sikkerhedsforanstaltninger, som formenes paa en ikke lidet søelig Maade at indskrænke Fabrikanten i den frie Virksomhed. Dette sidste kan vel ikke ganske negtes, om det end ikke finder Sted i en saa stor Udstrækning, som man i Almindelighed ledes til at tro, og som de, der fastholde en af de andre Bessatningsformer, paastaa; det maa overhovedet herved erindres, at den Art Kontrolforanstaltninger i Almindelighed se meget strengere ud paa Papiret end de i Virkeligheden ere, saameget mere som de i Reglen ville falde sammen med den Orden, der holdes i en regelmæssig og vel ordnet Bedrift. Naar ses hen til, at man i Frankrig i over en Mennekesalder har bevaret denne Bessatningsmaade, medens Industrien der har taget et meget stort Opving og i hvert Fald ikke mindre Opving end i Tydskland, og det uagtet den tilmed ikke har nydt den Beskyttelse, som er bleven den tildel paa sidstnævnte Sted, maa man vistnok ogsaa deri se et Vidnesbyrd om, at de fremhævede Ulemper ikke ere af en afgjørende Betydning. Denne Bessatningsmaades Retfærdighed i og for sig og dens Fortrin fremfor de andre Former, hvorunder Skatten kan paalægges, turde under alle Omstændigheder langt overveie de Ulemper, som den ved samme nødvendiggjorte stærkere Kontrol medfører. Et vigtigt Spørgsmaal er det ganske vist, om da virkelig en tilfredsstillende Kontrol er mulig, thi uden det vilde denne Bessatningsmaade trods dens Fortrin være uheldigere end de andre. Svaret herpaa maa være, at om en